

Asia: VN/25041/2020

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Luonnos hallituksen esitykseksi

Yleiset huomiot esityksen tavoitteista

FiComin keskeiset viestit

- Ehdotettujen uudistusten tavoitteet ovat ymmärrettäviä, mutta uusimuotoinen yksilöintitunnus ei ole tarpeellinen.
- Uusi yksilöintitunnus voi selkeyttämisen sijaan aiheuttaa myös sekaannusta.
- Tietoliikennealalle arvioidut taloudelliset vaikutukset ovat alimitoitettut.

FiCom pitää ehdotettuja toimenpiteitä hyvänä keskustelunavauksena, mutta uudistuksiin ryhdyttäessä tulee huomioida niiden vaikutukset julkisten ja yksityisten toimijoiden tietojärjestelmiin sekä uudistuksista aiheutuva työmäärä. Sukupuolisidonnaisuuden poistaminen ja henkilötunnusten jakelun laajentaminen ovat kannatettavia tavoitteita, mutta FiCom ei näe perusteita ehdotetun uusimuotoisen henkilötunnusjärjestelmän luomiselle.

Huomiot mahdollisuuteen saada henkilötunnus jo Suomessa oleskeluun oikeuttavaa lupaa tai rekisteröintiä koskevan hakemuksen perusteella (1. lakiehdotuksen 9 ja 22.2 §)

-

Huomiot mahdollisuudesta tallettaa ulkomaalaisen henkilön tiedot väestötietojärjestelmään ulkoisen palveluntarjoajan oleskelulupa-asiassa tekemän henkilöllisyydestä varmistumisen perusteella (1. lakiehdotuksen 22.3 §)

-

Etärekisteröintimenettelyä koskevat huomiot (1. lakiehdotuksen 9 a–9 d ja 34 a §)

-

Sukupuolineutraalia henkilötunnusta koskevat huomiot

Uutta yksilöintitunnusta koskevat huomiot

FiCom yhtyy Finanssiala ry:n eriävässä mielipiteessä esitettyihin huomioihin siitä, että uuden yksilöintitunnuksen hyötyjen perustelut jäävät ohuiksi. Yksilöintitunnuksen hyödyt tuntuvat perustuvan sen laajaan käyttöönottoon henkilötunnuksen korvaavana ensisijaisena tunnisteena, vaikka yksilöintitunnusta ei olla ottamassa yleiseen käyttöön eikä se tulisi henkilöiden itsensä tietoon. Lisäksi herää väistämättä kysymys, voiko kahden tunnuksen rinnakkaiskäyttö itse asiassa aiheuttaa sekaannusta ja ovatko inhimilliset tai tekniset virheet kansalaisia tunnistettaessa uusimuotoisen yksilöintitunnuksen myötä jopa entistä todennäköisempiä. Erityisesti organisaatioiden välisessä tietojen vaihdossa kahden tunnuksen rinnakkaiskäyttö on omiaan aiheuttamaan ongelmia. Henkilötunnusjärjestelmän uudistaminen ei poista yritysten tarvetta tarkistaa asiakkaidensa ikää. Henkilön ikä on voitava tarkistaa myymälässä asiakkuuden alkaessa, mutta myös esimerkiksi sisältöpalveluiden ikärajoitettua sisältöä katsottaessa, luottokelpoisuutta arvioitaessa sekä hyödynnettäessä yrityksen prokuratietoja.

Muut hallituksen esitystä ja alustavaa asetuluonnosta koskevat huomiot

Esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa osiossa tietoliikennealalle arvioitu 1,7 miljoonan euron kustannus on alimitoitettu. Aiemmin FiCom arvioi henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista antamassaan lausunnossa, että kokonaisuudistus olisi tullut maksamaan telealalle kertakustannuksena useita kymmeniä miljoonia euroja, minkä lisäksi uudistetun järjestelmän ylläpito maksaa yrityksestä riippuen vuositasolla jopa useita miljoonia euroja. Nyt ehdotettavien muutosten aiheuttamat kustannukset eivät nouse näin mittaviksi, mutta jo tarpeellisiksi nähdyt muutokset nykyisen henkilötunnuksen sukupuolisidonnaisuuden poistamiseksi ja riittävyyden takaamiseksi edellyttävät järjestelmämuutoksia ja aiheuttavat siten kustannuksia. Asiakastyön toimintatapojen muutoksiin varautumiseen, niiden testaamiseen sekä toiminnan sujuvoittamiseen tulee varata riittävästi aikaa. FiComin jäsenten toiminta perustuu asiakkaan luottamukseen, ja asiakaspalvelun tulee toimia häiriöttä.

Uudistusten arvioinnissa tulee huomioida myös julkishallinnon organisaatioille aiheutuvat kustannukset. Valtionhallinnon kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin 8,3 miljoonaa euroa. Tämäkin vaikuttaa alimitoitetulta, sillä aiemmassa vaikutustenarvioinnin loppuraportissa julkishallinnon organisaatioille arvioitiin aiheutuvan uudistuksesta 27–280 miljoonan euron kustannukset. Julkista digitalisaatiota voi edistää ja koronakriisin esille tuomaa digitaalista korjausvelkaa maksaa paljon tuloksekkaammin muilla, kustannustehokkaammilla toimilla kuin uusimuotoisen yksilöintitunnuksen luomisella.

Ratkaisujen löytäminen sähköisen tunnistamisen haasteisiin ei ole kiinni teknisistä asioista eikä lainsäädännöstäkään, vaan kysymys on puhtaasti poliittinen. Toimivat ja laadukkaat vahvan sähköisen tunnistamisen ratkaisut mahdollistavat henkilöllisyyden varmistamisen myös palvelutilanteissa ilman henkilötunnuksen käyttöä.

Kysymys vain ministeriöille: Seuraako esitykseen sisältyvistä muutosehdotuksista muutostarpeita hallinnonalanne lainsäädäntöön? Jos kyllä, mihin lakeihin muutoksia on tarpeen tehdä ja onko muutokset tarpeen sisällyttää esitykseen liitelakeina?

-

Informaatio-ohjauksen suunnitelma

Ovatko toimenpidesuositukset oikean suuntaisia? Mitä pidätte erityisen hyvänä tai mitä pidätte tarpeettomana?

-

Millä muilla toimenpiteillä henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä sähköisessä asiointissa, käyntiasioinnissa ja puhelinasioinnissa?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tai ohjeistuksia tunnistatte eri toimialoilla tai palveluissa, jotta henkilötunnuksen kysymistä ainoana tunnistustapana voitaisiin ehkäistä?

-

Mitä säädösmuutostarpeita tunnistatte, että tunnistustapahtuma olisi tarpeeksi luotettava palvelutapahtumaan nähden ja näettekö tarvetta velvoittaa laajemmin vahvan sähköisen tunnistamisen käyttöön (millä toimialoilla, missä palveluissa)?

-

Henkilötunnuksen vaihtamiskynnyksen madaltamista koskeva arviomuistio

Kommentit muistioon

-

Metsola Asko
Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto, FiCom ry